

ОЛЯДНІЧУК НАТАЛІЯ, к.е.н, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Обліково-аналітичне забезпечення розрахункових операцій має досить вагомий вплив на функціонування цілісної системи управління підприємством, забезпечуючи міцний взаємозв'язок між структурними підрозділами суб'єкта підприємництва та своєчасно реагуючи на динамічні зміни внутрішнього і зовнішнього середовища. Організація обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій – це багатофункціональна система організаційних заходів, інструментів та методів бухгалтерського обліку й аналізу, спрямованих на формування інформаційної бази для надання її зацікавленими користувачам та прийняття управлінських рішень.

Основними учасниками розрахункових операцій є покупці (замовники) та постачальники (підрядники). Покупець (замовник) – це юридична або фізична особа, яка придбаває матеріальні цінності, замовляє виконання робіт, отримує послуги. Заборгованість покупців і замовників перед контрагентом називають дебіторською, порядок погашення якої регламентує НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1]. Постачальник (підрядник) – юридична або фізична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність відповідно до умов укладеного договору поставки (договору купівлі-продажу). Заборгованість постачальників (підрядників) перед контрагентом щодо зобов'язань поставки продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг називається кредиторською. Заборгованість постачальників та підрядників перед контрагентом називають кредиторською, методологічні засади погашення якої регламентує НП(С)БО 11 «Зобов'язання». Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду [2]. Згідно НП(С)БО 11 «Зобов'язання» зобов'язання класифікують на поточні та довгострокові. Проте дане положення не дає визначення терміну «кредиторська заборгованість». На думку Ценклер Н. доцільно «поділяти зобов'язання залежно від порядку визначення суми до погашення зобов'язання на реальні та потенційні» [3, с. 117]. Семеніхін М.В. досліджуючи обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунковими операціями вважає, що сучасне соціально-економічне середовище вимагає «виявлення значимих індикаторів для оцінки платіжної стійкості підприємств, а також у наданні підприємствам інструментів для збільшення їх платоспроможності та забезпечення конкурентоспроможності на основі облікових даних» [4].

Зміст обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій визначається низкою чинників: галузеві особливості діяльності підприємства, організаційно-правова форма функціонування, договірні зобов'язання між

контрагентами, обсяг і ступінь диверсифікації виробничо-фінансової діяльності, інші об'єктивні та суб'єктивні чинники, що безпосередньо та опосередковано впливають на прийняття управлінських рішень.

Обліково-аналітичне забезпечення розрахунків з контрагентами має містити наступні елементи:

- робочий план рахунків, розроблений для конкретного підприємства;
- форми первинних документів, необхідних для оформлення господарських операцій;
- форми документів для внутрішньогосподарської звітності;
- порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань, затверджений керівником підприємства;
- методи оцінки активів і зобов'язань;
- порядок документообігу та методи оброки облікової інформації;
- обґрунтована облікова та податкова політика.

Організація обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій передбачає збір економічної інформації, способи її опрацювання, узагальнення та аналізу, а також технології надання безпосереднім користувачам для оцінки стану економічної ефективності та фінансової стійкості підприємства, платоспроможності його контрагентів, діяльність яких може вплинути на стан фінансової безпеки підприємства.

Отже, основні напрями організації обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій мають включати в себе наступні елементи:

- повне інформаційне забезпечення прийняття управлінських оперативних та стратегічних рішень в частині розрахункових операцій;
- моніторинг рівня документального забезпечення та удосконалення обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій;
- формування достовірної повноцінної інформаційної бази про стан розрахункових операцій та розрахунки з контрагентами;
- організація повного та достовірного обліку заборгованості підприємства і відображення облікових даних у звітності;
- аналіз структури та динаміки дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємства в попередніх періодах, частка сумнівної дебіторської заборгованості в її загальному обсязі, співвідношення зобов'язань та активів підприємства;
- оптимізація структурного співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства;
- визначення кола потенційних контрагентів та суворе планування дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства на майбутні періоди;
- удосконалення кредитної політики підприємства, її принципів та умов;
- прискорення процесу погашення дебіторської та кредиторської заборгованості з використанням сучасних форм і методів її реінвестування;
- здійснення ефективного контролю за формуванням та погашенням дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємства.

Комплексний підхід до організації обліково-аналітичного забезпечення

розрахункових операцій передбачає своєчасність, послідовність та взаємозв'язок дій на певних етапах (рис. 1).

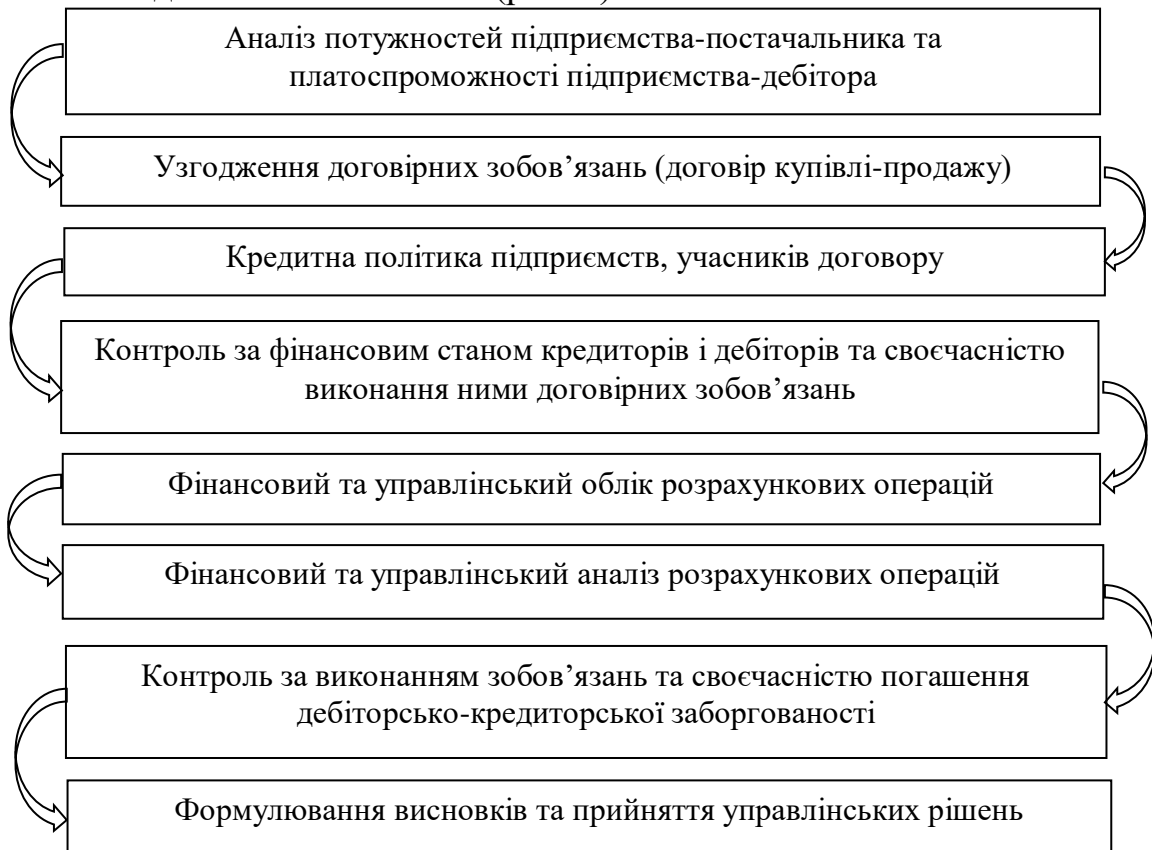

Рис. 1. Алгоритм організації обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій

Таким чином, належна організація обліково-аналітичного забезпечення розрахункових операцій є дієвим реагентом економічної безпеки підприємства, фінансової стійкості, інвестиційної привабливості та прийняття виважених оперативних і стратегічних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». *Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». *Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>.
3. Цenkлер Н. Дебіторська і кредиторська заборгованість: сутність, класифікація та облік. *Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів* [Електронний ресурс] : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27 берез. 2024 р.) / відп. ред. О. В. Фоміна. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т. 2024. С. 115-118.
4. Семеніхин М.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління розрахунковими операціями підприємств електронної комерції. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2274/2197>.

